

Riksskattenämnden

Yttrande över investeringsavgift

Den föreslagna investeringsavgiften kan närmast karakteriseras såsom en av penningpolitiska skäl föranledd accis å visst slag av ersättning inom förvärvskälla hänförlig till jordbruksfastighet eller rörelse. Avgift kan visserligen enligt förslaget utgå även å ersättning, som formellt är hänförlig till annan fastighet, men närmast i vad avser fastighet som är upplåten till användning i rörelse och alltså i realiteten är att likställa med fastigheter i förvärvskällan rörelse. Syftet med investeringsavgiften är sålunda icke, att det allmänna skall tillföras inkomster utan att ägare eller brukare av jordbruksfastighet ävensom rörelseidkare skola avhålla sig från investeringar, som i rådande läge te sig mindre önskvärda ur samhällelig synpunkt.

Trots att en avgift av ifrågasatt slag även kan medföra icke önskvärda följder — bland annat kan den tänkas hindra i och för sig nödiga och nyttiga åtgärder för underhåll och förbättring inom produktionen — anser riksskattenämnden att avgiften bör i förhandenvarande läge och sedd i ett större sammanhang accepteras såsom en tillfällig åtgärd för dämpande av investeringsverksamheten.

Som nyss nämnts är den föreslagna lagstiftningen om investeringsavgift i viss mån av prohibitiv natur, i det att densamma syftar till att avhålla jordbrukare och rörelseidkare från icke önskvärda investeringar. Emellertid är det uppenbart, att avgiftsbelagda investeringar lik-

väl komma att företagas i stor omfattning, varför påföringen av investeringsavgift jämte nödig kontrollverksamhet i samband därmed innebär ett administrativt problem av icke ringa räckvidd. Enligt förslaget skall avgiftspåföringen administreras genom ett deklarations- och taxeringsförfarande, anknutet till den allmänna inkomsttaxeringen. Detta innebär, att taxeringsorganen — framför allt taxeringsnämnderna och länsstyrelsernas taxeringsavdelningar — åläggas nya och påfrestande arbetsuppgifter.

Riksskattenämnden har i remissyttrande över p. m. angående införande av bestämmelser om skyldighet att insätta medel å investeringskonto för skog m. m. framhållit, att varje åtgärd av beskaffenhet att mera avsevärt öka eller komplicera taxeringsmyndigheternas arbetsuppgifter är i rådande läge ägnad att ingiva betänkligheter. Betänkligheter av denna art göra sig starkare gällande i fråga om investeringsavgiften än beträffande den ifrågasatta insättningskyldigheten för skogsinkomster. Vad angår skogsinkomster föreslås nämligen icke åläggande av skatt eller avgift utan allenast en tillfällig inskränkning i dispositionsrätten över vissa inkomster och därav föranlett uppskov med taxering av motsvarande belopp. De på taxeringsmyndigheterna ankommande åtgärderna ha därför enligt nyssnämnda promemoriaförslag kunnat utformas jämförelsevis schablonmässigt och enligt vad riksskattenämnden i sitt yttrande framhöll kunde schablo-

niseringen lämpligen ytterligare utsträckas, varigenom beskattningsmyndigheternas befattning med åtgärderna kunde begränsas i betydande grad. Motsvarande möjligheter föreligga icke beträffande investeringsavgiften. Därtill kommer den ytterligt korta tid, som står till förfogande för taxeringsarbetet i första instans, som i vad gäller investering i rörelse i huvudsak ankommer på taxeringskonsulenterna vid de lokala taxeringsnämnderna samt på ordförandena och kronoombuden i de särskilda taxeringsnämnderna för taxering av aktiebolag och andra juridiska personer. Deklarationer från rörelseidkare och aktiebolag inkomma nämligen i regel under de sista dagarna av mars månad och taxeringsarbetet skall, med undantag för Stockholm, vara avslutat den 15 maj eller, såvitt angår de särskilda taxeringsnämnderna, den 31 maj. Med hänsyn till att viss tid alltid åtgår för deklarationernas försändande mellan olika funktionärer och för sammanträden med nämnderna, kan för det egentliga gransknings- och kontrollarbetet beträffande dessa kategorier skattskyldiga disponeras 4—6 veckor. Det är uppenbart, att denna tid är för kort redan för de vanliga taxeringsåtgärderna och att åtgärder utöver och vid sidan därav icke kunna i nämnvärd omfattning medhinnas. Följden härav måste bli, att kontrollverksamheten i realiteten kan insättas först efter det taxeringsnämnderna slutat sitt arbete, d. v. s. å prövningsnämndsstadiet.

Givetvis hade det ur nu diskuterade synpunkter varit önskvärt om man kunnat anlita annan utväg för påföringen av investeringsavgift än att anförtro arbetet åt den vanliga taxeringsorganisationen. Emellertid lär någon sådan utväg icke utan avsevärda kostnader och olägenheter stå till buds, och riksskattenämnden anser sig därför icke kunna avstyrka, att de föreslagna uppgifterna beträffande investeringsavgiften åläggas taxeringsmyndigheterna. En

förutsättning härför måste dock vara, att frågan om förstärkning av taxeringsorganisationen — vilken frågas lösning även av andra skäl är trängande — utan dröjsmål upptages till övervägande, därest författningsförslaget genomföres. Kontrollen å investeringsavgiftens behöriga påföring omfattar nämligen åtskilliga arbetsuppgifter av den beskaffenhet, att de icke kunna tillfredsställande utföras av i taxeringsgöromål utbildad och otränad personal. Det är följaktligen nödvändigt att i god tid upptaga personalfrågan till behandling, och medel för ändamålet torde böra anslås redan i riksstaten för nästkommande budgetår.

Vid behandlingen av de framlagda författningsförslagen, som riksskattenämnden ansett sig böra granska främst ur taxeringstekniska synpunkter, har riksskattenämnden funnit sig böra framföra följande detaljerinringar.

Enligt 1 § i förslaget frikallas från avgiftsplikt, förutom vissa namngivna bolag, samtliga aktiebolag och ekonomiska föreningar, däri staten eller kommun äger mera än 9/10 av aktie- eller andelskapitalet. Frikallelsen skulle alltså gälla sådana företag, som bedrivs under i övrigt samma betingelser, och i konkurrens med enskilda företag av motsvarande art. Riksskattenämnden finner detta icke önskvärt med hänsyn till intresset av att de stats- och kommunägda företagens omkostnader böra kunna jämföras med motsvarande enskilda företags och att de förstnämnda företagen därför icke böra ha möjlighet att anskaffa inventarier o. d. på gynnsammare villkor än de enskilda företagen. För övrigt torde önskemålet om viss återhållsamhet i fråga om investeringar gälla även i fråga om stats- och kommunägda företag. Det i promemorian gjorda antagandet att dessa företags investeringar bleve i annan ordning tillfredsställande kontrollerade torde ej för alla fall äga giltighet. Riksskattenämnden förör-

dar därför att avgiftsbefrielsen inskränkes till att avse allenast de aktiebolag, som uppräknas i 1 §.

På det sätt investeringsbegreppet utformats i 2—4 §§ av författningsförslaget komma att till avgiftspliktig investering hänföras vissa förvärv, beträffande vilka några egentliga skäl för uttagande av särskild avgift knappast kunna åberopas med hänsyn till det syfte, den föreslagna lagstiftningen skall tjäna. Såsom exempel härpå må anföras överlåtelse av tillgångar i samband med att näringsverksamhet överlåtes från far till son eller från ett koncernföretag till annat företag inom samma koncern. Som ytterligare exempel må nämnas anskaffning av byggnader och inventarier såsom ersättning för vad som gått förlorat vid eldsvåda eller därmed jämförlig händelse, varöver vederbörande icke kunnat råda, ävensom investeringar föranledda av expropriation eller liknande tvångsåtgärder. Sannolikt ställer det sig svårt att utan risk för missbruk eller andra icke önskvärda konsekvenser uppställa undantagsregler, som kunna infogas i författningsförslaget. På grund härav vill riksskattenämnden ifrågasätta om icke de mindre tilltalande resultat, som i vissa fall kunna bli följden av bestämmelserna i deras nuvarande utformning, borde förebyggas genom införande av ett dispensförfarande, avsett för ovan angivna och därmed jämförliga fall. Med hänsyn till angelägenheten av att dispensbestämmelserna tillämpas restriktivt och likformigt läser tillämpningen av dylika bestämmelser icke böra överlämnas åt taxeringsorganen utan bör uppdragas åt en central myndighet. Med hänsyn till arten av dispensprövningen och dess nära samband med den verksamhet för en riktig och enhetlig tillämpning av blivande bestämmelser om investeringsavgift, som riksskattenämnden författningens enligt kommer att utöva, synes det naturligt, att sådan prövning uppdrages åt riksskattenämnden. Nämn-

den har för sin del intet att erinra mot att en sådan uppgift tilldelas nämnden. Eventuellt skulle prövningen emellertid kunna uppdragas åt en särskild nämnd i likhet med vad som gäller enligt 1951 års förordning om investeringsskatt.

De i första stycket av förslagets 6 § upptagna bestämmelserna torde i förtydligande syfte böra jämkas. Sålunda bör lämpligen markeras, att bestämmelsen att förvärv av byggnad skall anses hava skett det år avtal om sådant förvärv träffats endast har avseende på förvärvskällan annan fastighet. Ordet "år" bör vidare utbytas mot ordet "beskattningsår". Riksskattenämnden vill i detta sammanhang vidare anmärka, att nämnden förutsätter att med uttrycket "det år avtal om sådant förvärv träffats" bör förstås det år då köpekontraktet avslutats. Härigenom vinnes anslutning till den praxis, som utbildat sig med avseende å beräkningen av huruvida köp och försäljning ägt rum inom sådan tid, att realisationsvinst skall anses föreligga.

Enligt 7 § i förslaget hänföres kostnad för reparation av byggnad i förvärvskälla, hänförlig till jordbruksfastighet, till investeringskostnad allenast i den mån kostnaden överstiger 1 % på år räknat av det i vederbörande fastighets taxeringsvärde ingående jordbruksvärdet eller — i visst fall — sistnämnda värde efter avdrag av skogsmarksvärdet. Med hänsyn till föreskriften i 10 § kommunalskattelagen att beträffande jordbruksfastighet särskild förvärvskälla föreligger med avseende på envar av de kommuner, där den skattskyldiges fastigheter äro belägna, uppkommer en olikformighet i förhållande till motsvarande beräkningssätt inom förvärvskälla, hänförlig till annan fastighet eller rörelse, där någon begränsning av förvärvskällan till viss kommun icke förekommer. Stundom kunna emellertid jordbruksfastigheter, som äro belägna i olika kommuner och följaktligen skola betraktas såsom sär-

skilda förvärvskällor bilda en naturlig ekonomisk enhet på sådant sätt, att det ter sig orättvist och i praktiken svårgenomförbart att beräkna investeringen annorledes än för denna enhet i dess helhet. Riksskattenämnden föreslår därför att tredje stycket i 7 § kompletteras med en bestämmelse av innebörd att såsom särskild förvärvskälla skall vid tillämpningen av bestämmelserna i nyssnämnda stycke anses varje fastighet, fastighetsdel eller komplex av fastigheter, som i ägarens eller brukarens hand är att anse såsom förvaltningsenhet. — Riksskattenämnden vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på att den i fjärde stycket i 7 § upptagna regeln i vissa fall kan leda till helt olika resultat, beroende på huru taxeringsvärdet för ett komplex av fastigheter blivit redovisat i taxeringslängden.

I 1—4, 6 och 7 §§ användes uttrycket förvärvskälla för att beteckna sådant slag av inkomst som är hänförligt till inkomst av jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse. Riksskattenämnden vill ifrågasätta, om icke paragraferna böra omredigeras i syfte att terminologin må bringas i bättre överensstämmelse med kommunalskattelagens uttryckssätt.

Enligt 16 § 3 mom. sista stycket förutsättes för skattskyldigs besvärsmått i visst fall, att den skattskyldige icke gjort sig skyldig till deklara-tionsförsummelse. Bestämmelsen om denna förutsättning för besvärsmått synes böra utgå, då i författningsrummet avsedda besvär endast avse att bringa påföringen av investeringsavgift i överensstämmelse med inkomsttaxeringen samt anledning sakligt sett icke föreligger att för sådan besvärsmått kräva att deklara-tionsplikten fullgjorts.

Enligt de föreslagna övergångsbestämmelserna skall vid brutet rä-kenskapsår, som till någon del infaller före den 1 januari 1952, vid fördelning av investeringskostnad å

tid före och efter nämnda dag pro-portionering ske efter längden av de tidsperioder av räkenskapsår, som infallit före och efter angivna dag. Denna bestämmelse synes kunna, i samband med omläggning av räkenskapsår, utnyttjas till vinnande av icke avsedd lindring i avgiftsskyldigheten. Riksskattenämnden vill därför förorda, att sista stycket i övergångsbestämmelserna omformuleras så, att proportioneringsregeln blir tillämplig allenast i de fall då utredning icke kan förebibras an-gående vad av kostnaden belöper å tiden före den 1 januari 1952.

Utöver bestämmelsen i 15 § om möjlighet till bokföringsgranskning i den ordning, vari sådan granskning sker enligt taxeringsförrordningen, ävensom den allmänna hänvisningen till nämnda förrordning i förslaget 11 § upptager författningsförslaget icke några speciella bestämmelser i syfte att i möjligaste mån säkerställa ett riktigt resultat av avgiftspåföringen. Med hänsyn till att avgiftspåföringen i praktiken i icke ringa mån torde bli beroende av den avgiftspliktiges i deklara-tionen lämnade uppgifter torde det emellertid vara angeläget att tillvarataga de ytterligare möj-ligheter att säkerställa ett korrekt fullgörande av deklara-tionsplikten, som må föreligga. Riksskattenämnden vill därför ifrågasätta om icke författningen bör kompletteras med en föreskrift om skyldighet för rörelseidkare att vid deklara-tionen foga intyg av företagens revisor — auktoriserad revisor om sådan anlita-tats — angående deklara-tionens överensstämmelse med företagens bokföring och övriga av revisorn kända förhållanden. Enskild rörelse-idkare torde på enahanda sätt böra vid deklara-tionen foga intyg av den, som för rörelsens böcker, eller, där särskild bokförare icke anlita-tats, av annan person som känner till rörelsen och dess omfattning. Riksskatte-nämnden vill i detta sammanhang erinra om att bestämmelser, liknan-de de nu ifrågasatta, meddelades i

samband med slutavvecklingen av krigskonjunkturskatten.

Riksskattenämnden har övervägt frågan, huruvida icke de skattskyldiga lämpligen borde beredas möjlighet att i frågor rörande taxering till investeringsavgift erhålla förhandsbesked enligt förordningen den 1 juni 1951 om rätt att av riksskattenämnden erhålla förhandsbesked i taxeringsfrågor. Riksskattenämnden har emellertid kommit till den uppfattningen, att det icke är erforderligt att tillskapa en dylik möjlighet. Nämnden förutsätter nämligen, att nämnden genom meddelande av allmänna anvisningar rörande taxeringen till investeringsavgift skall kunna i tillräcklig omfattning klargöra sådana spörsmål, vari de skattskyldiga och beskattningsmyndigheterna äro i behov av vägledning.

I fråga om förslaget till förordning med tillfälliga bestämmelser om värdering av varulager vid taxeringen till statlig och kommunal inkomstskatt vill riksskattenämnden framhålla, att ett genomförande av förslaget kan för vissa skattskyldiga medföra en skattebelastning, som är tyngre än den som skulle hava uppkommit, därest investeringsavgiften utsträckts till att omfatta även lagerökning. Detta torde bliva fallet bl. a. för företag, som befinna sig under utveckling. På grund av årets dåliga skörderesultat kommer det samma att gälla beträffande vissa av jordbrukets ekonomiska organisationer; härvid förutsättes givetvis att nästa års skördeutfall blir mera normalt och att lagerhållningen vid 1952 års utgång följaktligen visar en betydande ökning jämfört med lagerhållningen vid innevarande års utgång. Riksskattenämnden anser emellertid, att angivna konsekvenser av förslaget i dagens läge icke innefatta tillräckliga skäl att avstyrka detsamma.

Vad angår avfattningen av bestämmelserna i 3 § vill riksskattenämnden föreslå en jämkning i syfte att de särskilda bestämmelserna om

den lagervärdering, som vid 1953 års taxering må godkännas vid bestämning av nettointäkter av rörelse, skola bringas i närmare överensstämmelse med kommunalskattelagens terminologi.

Taxeringshumor

Särskild upplysning

Ingått äktenskap den 28/6 och har rörelsen bedrivits uteslutande med lejd arbetskraft.

Inkomst av tjänst

Under E. anförde en deklarant: Fritt husrum och mycket dålig kost som dräng kr. 1 000: —.

Särskild upplysning

Uppenbarligen för att beveka TN hade en deklarant under Särskilda upplysningar antecknat "Existensberättigande medgivet".

Bilkostnader

En köpman, vars omkostnadskonto förefallit TN något väl högt, hade vägrats avdrag för hela det åskade beloppet. Besvär anfördes hos PN och för att styrka avdragens berättigande bifogades en rad räkningar och notor. Bland verifikationerna för bilkostnader fanns även ett kvitto på två par simbyxor. Personligt företrädde inför PN, då även simbyxorna fördes på tal. Det var så naturligt så. Han tvättade själv sin bil och plögade göra det iklädd simbyxor. Eftersom han årligen befann sig på resa över 300 dagar, åtminstone enligt egen uppgift, får man förutsätta, att han vandrade omkring i Värnamo och Åmål tvättande sin bil iförd dessa simbyxor. Nåja, avdrag för arbetskläder är ju icke medgivet, inte ens för simbyxor, så även PN slog dövörat till trots det behjärtade i framställningen.